

Forfatter: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.

Titel: Udrag fra Ægtestand

Citation: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: "Ægtestand", i Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: *Ægtestand*, udg. af Vibeke Blaksteen, Daneklærerforeningen/Skov, cop. 1982, s. 200. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-gyllem15-shoot-idm140012812768752/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Ægtestand

masine. Hun skrev til sin mand i Paris om sin kærlighed til Gyllembourg og bad om skilsmisse, selvom det dengang var en sjælden foreteelse. Det var især uhørt, at kvinder krævede den, og Thomasines skilsmissebegæring resulterede derfor i heftig debat i samtiden og i forældommelse af hende.

Johanne Luise Heiberg – Thomasines senere svigerdatter – beskriver reaktionen på skilsmisseansøgningen således:¹⁷ »Alverden talte herom og saa godt som Alle vare paa den fornærmede Ægtemands Side, medens de haardeste Domme fældtes over den forurettede Landsforvistes Hustru.«, og hun fortsætter i forsøget på at mildne eftertidens dom: »Du, som læser her om hendes Liv, hendes ungdomsvarme, lidenskabelige, brusende Hjerte, der rev hende hen til en Handling, som ofte i senere Aars eensomme Timer pressede et ufrivilligt Suk fra den gamle Kvindes Bryst, døm hende, som hun dømte Andre – mildt og overbærende.«

P. A. Heiberg satte sig imod skilsmissen og forsøgte at overtale Thomasine til at fortsætte ægteskabet, men hendes beslutning stod fast. Hendes skilsmisseansøgning blev bevilget under henvisning til Heibergs landsforvisning, og fra 1801 levede Thomasine i et lykkeligt ægteskab med Gyllembourg indtil hans død i 1815.

I slutningen af 1820'erne havde Thomasine Gyllembourgs søn *Johan Ludvig Heiberg* opnået anerkendelse som digter og kritiker. Han udgav i 1825 sin første vaudeville »Kong Salomon og Jørgen Hattemager«, som fik stor succes blandt publikum ligesom hans senere vaudeviller, og han startede i 1827 tidsskriftet »Kjøbenhavns flyvende Post«, som blev et betydningsfuldt forum for litterære diskussioner og kritik. Thomasine Gyllembourg boede fra 1831 sammen med sin søn og hans kone, den berømte skuespillerinde *Johanne Luise Heiberg*. Deres fælles hjem blev samlingssted for tidens kendte kulturpersonligheder og opfattedes i samtiden som et mønster på den borgerlige akademiske dannelse. I 1827 startede Thomasine Gyllembourg sit forfatterskab, 54 år gammel, med et anonymt bidrag i sønnens tidsskrift: no-

vellen »*Familien Polonius*«. Hele forfatterskabet frem til slutværket »*To Tidsaldrer*« fra 1845 blev udgivet under pseudonymet »Forfatteren til en Hverdags-Historie« efter titlen på en af hendes noveller. Først i sit litterære testamente, som blev kendt efter hendes død i 1856, vedstod fru Gyllembourg offentligt sin store produktion, som omfatter 4 skuespil og 24 romaner og noveller.

Samtidens syn på kvindekunst

I begyndelsen af 1800-tallet fandtes kun ganske få kvindelige forfattere, og der var en udbredt opfattelse af, at det var uforeneligt med den rette kvindelighed at skrive og udgive kunst. Holdningen kommer bl.a. til udtryk i en lille afhandling om kvindelighed fra 1823 skrevet af *Poul Møller*, der var en af tidens førende forfattere og kritikere. Han skriver: »det er uskønt, ja vederstyggeligt, at et Fruentimmer er Digterinde af Profession«. Det uskønne ligger efter hans opfattelse i, at det strider mod »Skaberens Ide« med kvinden, at hun er digter, og han forankrer således sin argumentation mod kvindelige forfattere i en forestilling om en kvindelig natur skabt af Gud. Han skriver videre: »Der gives en vis aktiv Fremtræden i Livet, hvortil jeg regner Forfatterskab, Digten, Præken, Slagsmaal, som i mine Tanker klæde Fruentimmer ilde«. Et væsentligt element i den sande kvindelighed er altså passivitet og tilbagetrukkethed fra det offentlige liv, mens aktiv handling som f.eks. kunstudfoldelse er en evne alene i overensstemmelse med den mandlige natur. Andre vigtige træk ved kvindenaturen er ifølge Poul Møller umiddelbarhed og uskyld. I modsætning hertil kræver kunstneriske udsagn erfaringer i livet og refleksioner over dem, og en kvinde, der forholder sig til livet gennem kunst, fortaber sin barnlighed og dermed sin kvindelighed.

Poul Møllers kvindeideal, hans krav om, at kvinder skal være ureflekterede og koncentrerede om at opfylde man-